

COLL LLOMPART, Margalida: *La revista Tresor dels Avis [1922-1928]. Memòria, paraula i folklore*. Premi ciutat de Manacor d'assaig Antoni M. Alcover 2015. Pròleg de Caterina Valriu. Manacor: Edicions Món de Llibres, 2015, 180 p.

La revista Tresor dels Avis [1922-1928].

Memòria, paraula i folklore

Josep TEMPORAL OLEART
IEC, Grup d'Estudis Etnopoètics

El treball de Margalida Coll Llopart, mereixedora del Premi ciutat de Manacor d'assaig Antoni M. Alcover 2015, és una obra molt cenyida, tan austera en els seus objectius com eficaç en el seu assoliment. Aquesta característica estableix amb exactitud les dimensions de la seva vàlua. Diguem-ho d'entrada: l'obra serà molt útil a qui vulgui assabentar-se amb detall de tots els aspectes de la revista que endegà el mestre i folklorista Andreu Ferrer i Ginard a Artà entre 1922 i 1928 (objectiu, continguts, col·laboradors, etc.). La feina que hi fa és molt positivista, en el sentit que se sosté sobre el buidatge sistemàtic de dades de la revista, i es presenta d'una manera bàsicament expositiva. S'intueix la prudència de l'autora en l'estalvi de determinats judicis excessivament valoratius que anirien més enllà de la pretensió de l'obra, i que, previsiblement, es reserven per ser més ben fonamentats en treballs posteriors de recerca. Ben fet. La recerca ha d'apreciar la mena de treballs ben cenyits, d'aparença enganyosament humil, perquè al capdavant resulten imprescindibles i li presten molt bons serveis. Aquest treball, clarament, és d'aquesta naturalesa. No fou en va que se li reconegué aquesta tasca amb la concessió d'un premi.

D'entre la diversa tipologia de treballs de recerca, aquest respon, doncs, al model expositiu d'informació material obtinguda de primera mà i degudament contextualitzada. D'altra banda és el tipus de treball que s'emmarca dins d'una recerca major, la qual cosa el fa doblement interessant: per la informació que proporciona, però també perquè, ben segur, complementarà un treball més total i segurament definitiu sobre la tasca folklòrica de Ferrer i Ginard. L'obra ens desvetlla el desig d'aquesta obra futura i acredita, en el compàs d'espera, que serà de la més alta solvència investigadora. Ho acredita, entre d'altres aspectes, el fet de saber establir perfectament els límits de la recerca; un principi, gosaria dir-ne epistemològic, que és fonamental per tal que un llibre reflecteixi una labor autènticament científica, i no respongui a una esforçada però maldestre acumulació de dades sense aportació real de sentit. Aquesta segona manera de procedir entorpeix la ciència fins i tot si entremig dels materials aportats n'hi hagués de valuosos. No és el cas en absolut d'aquest treball, que té el seu contingut perfectament organitzat en nou capítols més un desè d'annexos i un onzè, que correspon a l'índex onomàstic.

A la «Introducció» (cap. 1) es formula l'objectiu del treball, que és «estudiar i analitzar la tipologia dels articles publicats a la revista *Tresor del Avis*, així com conèixer quines varen ser les persones que hi col·laboraren, tot tenint en compte, de manera especial, quin era el context de l'època i les diferents situacions de les Illes i de Catalunya quant a la llengua i la cultura» (p. 14). També emmarca el sentit

de la revista dins una concepció instrumental i conservacionista del folklore; és a dir, dins d'aquella concepció que d'ençà dels treballs d'epistemologia del folklore realitzats per Ignasi Roviró, coneixem amb el nom d'arxivística folklòrica. Per bé que avui aquest paradigma folklòric estigui superat, va ser decisiu en aquella època que conegué un bon nombre d'iniciatives semblants i equivalents, i ens aportà tants meritoris fruits. El domini etnopoètic català (les Illes en un lloc molt privilegiat) va ser, amb diferència, el més ben recopilat de la península ibèrica; no podem pas negar el gran valor que això representa. La tasca de Ferrer, en aquest sentit, fou enorme, amb els seus esforços recol·lectors personals (de rondalles i llegendes principalment, però també com a col·laborador del Diccionari de mossèn Alcover, del Cançoner Popular de Mallorca de Rafael Ginard i Bauçà, de l'Arxiu de Tradicions Populares d'en Valeri Serra i Boldú i de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya de la Institució Patxot); i amb la creació dels Amics de la Tradició Popular, una xarxa de col·laboradors amb els quals pretenia crear un autèntic dipòsit del folklore illenc.

El cap. 2, «Andreu Ferrer i Ginard», fa una succinta aproximació al personatge, a l'aparició dels seus treballs i a la seva circumstància. En el cap. 3, «Context polític i cultural», es presenta la relació de Ferrer amb el regionalisme (Ferrer defensava una política catalanista) i amb l'Escola Mallorquina, de la qual en compartia l'ideal cultural i estètic. En el cap. 4, «*Tresor del Avis*: la concreció d'una il·lusió», s'emmarca l'aparició de la revista en el folklore i en l'etnografia, i en la seva voluntat de classificació científica dels materials folklòrics (Ferrer els adaptà al sistema de classificació de biblioteques de Melvil Dewey). El cap. 5, «Folklore: antecedents i evolució. Una panoràmica», fa un recorregut, també molt succint, a la disciplina del folklore des de la seva aparició fins les acaballes del segle XIX, que serà útil per a situar-se als lectors menys versats en els estudis d'etnopoètica i d'història del folklore.

En el cap. 6, «Anàlisi de la revista», s'explica la gestació, l'evolució i el contingut de la revista, amb les seves vicissituds volum a volum; i es presenta el buidatge bibliogràfic de tots els materials i articles publicats segons aquest criteri: Estudis crítics (de Literatura Oral Popular, de Costums i Devocions Populares, de Folklore Litúrgic, i de Meteorologia), Material folklòric de primera mà (Rondalles, Llegendes i Tradicions; Cançó: cantarelles, cançons curtes i cançons narratives; Fórmula: proverbis, parèmies, endevinalles i enigmes; Balls; Costums i creences, i Miscel·lània), Tasca folklòrica (Recol·lecció de material folklòric, Concursos de folklore), Relacionats amb la publicació de la revista, Bibliografia, i Notes necrològiques. Els materials fan un total de 175 articles. En el context cultural illenc de l'època, cal assumir-ho com una aportació molt valuosa que col·laborà a enlairar-ne el nivell.

El cap. 7, «Col·laboradors a *Tresor dels Avis*», posa l'accent en la voluntat de Ferrer d'«articular una recerca col·lectiva per part d'un estol de col·laboradors format per persones de les Illes aficionades al folklore» (p. 83), convençut que era l'única manera de recollir materials de manera sistemàtica i eficaç. Eren els Amics de la Tradició Popular, format sobretot per mestres i clergues molt motivats (alguns, com Ferrer, també col·laboraven en d'altres iniciatives de recopilació com ara el Diccionari d'Alcover, el Cançoner Popular de Mallorca i l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya). Tanmateix, a *Tresor del Avis* hi col·laboraren altres persones que no n'eren membres, com ara els folkloristes catalans Francesc

Baldelló, Rossend Serra i Pagès i Joan Amades. Fou Valeri Serra i Boldú qui en facilità algunes col·laboracions, així com la subscripció de la revista entre els catalans i algunes institucions interessades. En total, una trentena de col·laboradors, entre els quals pogué comptar també amb dues col·laboradores (Francisca Catany Mascaró, de Palma, i Irene Rocas i Romaguera, de Llofriu).

El cap. 8 és el de les «Conclusions». S'hi recapitulen els aspectes essencials de Ferrer i Ginard i, especialment, els que fan relació a la revista. Conclou l'autora: «Ens trobam davant una revista especialitzada en etnografia i folklore única a les Illes, que tenia com a objectiu principal la recerca de la tradició i del corpus folklòric illenc i la seva preservació» (p. 91). En definitiva, aquest treball palesa l'honradesa científica de Ferrer i la seva notabilíssima labor recopiladora en pro de les Illes i del seu projecte cultural.

El cap. 9 correspon a la Bibliografia i el 10, als Annexos. L'Annex 1 és la «Relació alfabètica dels autors dels articles publicats a la revista: dades biogràfiques rellevants, relació amb Andreu Ferrer i Ginard i contribució a la revista *Tresor dels Avis*». Es tracta d'un annex força extens (61 pàgines) i especialment interessant perquè mostra la mena de relacions que existien entre Ferrer i els seus col·laboradors. L'Annex 2, presentat en forma de gràfic, informa del «Perfil social, intel·lectual i humà dels autors dels articles», vint-i-un dels quals eren de les Illes i set de Catalunya. Finalment el llibre disposa d'un Índex onomàstic (cap. 11), cosa que és molt d'agrair.

D'acord amb la professora Caterina Valriu, prologuista de l'obra, cal animar l'autora a culminar la recerca *maior* sobre la labor folklòrica d'Andreu Ferrer. Els qui tenim la sort de conèixer la polidesa intel·lectual de l'autora sabem que serà així. Estiguin atents a les futures aportacions de Margalida Coll.